

Van het SOVON-kantoor

In het voorjaar verscheen de eerste provinciale SOVON-nieuwsbrief in Zuid-Holland. Hierop kregen we verschillende positieve reacties waaruit blijkt dat een regionale terugkoppeling van resultaten zeker op prijs wordt gesteld. Mocht je trouwens interesse hebben in regionaal nieuws elders uit het land, alle provinciale nieuwsbrieven zijn te lezen op www.sovon.nl.

In deze tweede nieuwsbrief veel informatie over zeldzame broedvogels in Zuid-Holland-noord in 2004 van de hand van Diny Buisman en Rudi Terlouw (districtscoördinatoren broedvogeltellingen). Opvallend zijn o.a. territoria van Woudaap (3), Bruine Kiekendief (37 gemeld, schatting ruim 60), Kleinst Waterhoen (2), Kempshaan (8), Nachtzwaluw (2), IJsvogel (30 gemeld, schatting 50) en Grote Karekiet (nog slechts 11). Heel bijzonder is de melding van een Bosruiter in de Akerdijkse Plassen, het eerste broedgeval in ons land sinds 1936!

Meer algemene soorten broedvogels worden gevolgd met het Broedvogel Monitoring Project (BMP). In de bijdrage van Arend van Dijk (landelijk coördinator BMP) informatie over het digitaal doorgeven van tellingen en een overzichtje waar nieuwe proefvlakken gewenst zijn (moerasgebied Haringvliet en in stad of dorp). Verder in dit nummer veel informatie over ganzen. Sinds 2004 zijn in de Biesbosch enkele tientallen Grauwe Ganzen met groene halsbanden geringd door Staatsbosbeheer en SOVON. Aflezingen hiervan s.v.p. sturen naar Berend Voslamber. Mocht je een keer een ander type kleurring zien kijk dan op www.cr-birding.be. Hier staan vrijwel alle kleurringprojecten in Europa beschreven waaronder bijvoorbeeld het Blauwe Kiekendieven-project van SOVON waarover in deze nieuwsbrief ook wat te lezen is.

In deze nieuwsbrief wordt ook aandacht besteed aan de aantalsontwikkeling en het seizoenspatroon van de Kolganzen in Zuid-Holland. Kolganzen blijken steeds vroeger te arriveren. Nadat de winterpopulatie tussen 1975 en 1995 sterk groeide is het aantal Kolganzen de laatste tien jaar gestabiliseerd. In de bijdrage "Ganzen op de kaart" van Henk van der Jeugd (afdeling Onderzoek en Advies, SOVON) is te lezen dat de Provincie Zuid-Holland ruim 6800 hectare opvanggebied voor ganzen heeft aangewezen.

Deze gebieden liggen in de Krimpenerwaard, de Alblasserwaard en de Hoekse Waard. Deze drie waarden zijn dan ook 'waarde'-volle gebieden. De wintervogeltellers in deze gebieden zijn onlangs door SOVON benaderd om mee te werken aan een onderzoek naar de effectiviteit van het nieuwe beleid.

Ik wil alle auteurs, en dan met name Diny Buisman en Rudi Terlouw, bedanken voor hun bijdrage aan deze nieuwsbrief. Tot slot wens ik jullie veel leesplezier en plezier in het veld dit najaar en wellicht tot ziens op de Landelijke SOVON-dag op 26 november in Nijmegen.

Arjan Boele
arjan.boele@sovon.nl

Inhoud:

→ LSB: zeldzame broedvogels	2
→ Wintervogeltellingen: Kolganzen	6
→ Grauwe Ganzen met halsbanden	8
→ Ganzen monitoring	9
→ BMP-online	10
→ BMP-proefvlakken gewenst	10
→ Blauwe Kiekendieven met kleurringen	11
→ Adressen & Agenda	12

LSB in Zuid-Holland-noord

Een succesvolle première! Het eerste nummer van de provinciale nieuwsbrief Zuid-Holland was voor ons een succesvolle première. Naast vele positieve reacties op dit initiatief is er ook daadwerkelijk gereageerd op een aantal oproepen. Zaken die onduidelijk waren zijn opgehelderd, voor enkele knelpunten in de regio kon een oplossing worden gevonden en nieuwe tellers melde zich aan. Zelfs het herontmoeten van tellers van vele jaren geleden kwam tot stand nadat het bloed bij deze mensen gestimuleerd door de nieuwsbrief wederom was gaan kriebelen. Wij willen een ieder die de moeite heeft genomen te reageren, zich aan te melden of anderszins is geactiveerd door de eerste nieuwsbrief heel hartelijk bedanken.

Nadat we in de vorige nieuwsbrief voornamelijk zijn ingegaan op de kolonievogels willen we nu de Zeldzame broedvogels voor onze provincie de revue laten passeren. Evenals bij de kolonievogels gaan we hierbij uit van de resultaten van 2004 en zullen we soms kort terug zien op voorgaande jaren. In een heel enkel geval zullen we al wat kunnen roepen over 2005, maar voor het merendeel van de soorten komt deze nieuwsbrief daar nog te vroeg voor.

*Diny Buisman en Rudi Terlouw.
DC's Zuid-Holland-noord (D9)*

Zeldzame broedvogels in Zuid-Holland-noord.

In district 9 komen een groot aantal soorten tot broeden die tot zeldzame broedvogels van het Landelijk Soortenproject Broedvogels (LSB; weten we allemaal dus weer wat deze afkorting betekent) worden gerekend. Voor 2004 werden van maar liefst 41 soorten territoria vastgesteld! De wateren moerasgebieden, het fraaie landelijk gebied, de duin- en kustzone alsmede de aanwezigheid van verschillende natuurprojecten dragen hier zorg voor. Niet minder dan vele honderden territoria van deze soorten (excl. kolonievogels) werden in 2004 in Zuid-Holland-noord gemeld. Deze geweldige prestatie van de Zuid-Hollandse vogelaars hebben ons heel wat avondjes bezig gehouden, maar alles staat nu netjes op papier (of in de computer moeten we tegenwoordig zeggen) en we kunnen trots zijn op het resultaat. Zuid-Holland telt mee als het om zeldzame en schaarse broedvogels gaat. En er zijn vele vogelaars die zorgdragen dat de gegevens zorgvuldig worden verzameld ten bate van natuurbescherming, planologie en beheer.

Het merendeel van de waarnemingen komt momenteel nog binnen als losse waarnemingen. U heeft echter inmiddels al meerdere keren kunnen lezen in o.a. SOVON-nieuws dat SOVON er naar streeft om ook de zeldzame broedvogels meer als gebiedstelling binnen te krijgen. Door deze wijze van verzamelen kan nog beter de ontwikkeling worden gevolgd en neemt de onderlinge vergelijkbaarheid van de resultaten toe. Inmiddels hebben wij in enkele deelgebieden met coördinatoren en vogelwerkgroepen stappen genomen om tot een goede opzet voor gebiedstellingen te komen. In gebieden als Solleveld, Meijendel, Berkheide, Starrevaart, het Rottmerengebied en Akerdijk loopt dit al vele jaren prima. De komende jaren zullen wij als DC's deze wijze van tellen verder proberen uit te bouwen en met nog vele tellers, vogelwerkgroepen en terreinbeheerders contact op nemen om gezamenlijk tot een indeling te komen. Wilt u nu reeds zelf het initiatief hiertoe nemen? Uiteraard graag, belt u ons even op of neem contact op met het SOVON hoofdkwartier in Beek.

Dan nu de beloofde soortbesprekingen.

De **Geoorde Fuut** wordt met name in de kustzone als broedvogel aangetroffen. Meijendel en Berkheide nemen gezamenlijk het leeuwendeel van de populatie in district 9 voor hun rekening. Losse territoria werden vastgesteld in de Akerdijkse plassen en bij 'het Kraaienes' in Delft. De totale populatie in 2004 zal net boven de 10 paren hebben gelegen. Van de **Roerdomp** werden in 2004 7 territoria gemeld. Onduidelijk is of de soort in 2004 ook aanwezig was in de Vlaardingervlietlanden en/of de nabij gelegen rietputten bij de Aalkeetbuitenpolder. Bijzonder triest is het dat de soort voor het tweede achtereenvolgende jaar verstek heeft laten gaan in het Nieuwkoopse plassenengebied. Voor zover we nog

Colofon

De Provinciale Nieuwsbrief informeert tellers over nieuws uit de provincie. Het is een nieuwsbrief voor en door tellers en coördinatoren van de verschillende SOVON-projecten.

De provinciale nieuwsbrief verschijnt tweemaal per jaar in voor- en najaar. Artikelen moeten voor februari en voor half september digitaal worden aangeleverd. Foto's, grafieken en kaartjes apart aanleveren.

redactie-adres:
SOVON Vogelonderzoek Nederland
t.a.v. Peter Eekelder
Rijksstraatweg 178
6573 DG Beek-Ubbergen
email: peter.eekelder@sovon.nl
tel: 024-68 48 136

van een kerngebied in Zuid-Holland mogen spreken ligt dit in het Zouweboezemgebied waar 3 territoria werden vastgesteld. Ook langs de Linge werd nog een paar vastgesteld, terwijl de Akerdijkse plassen 2 paar huisvesting bood. Nadat in 2003 meerdere paren **Woudaap** boven water kwamen door gerichte soortspecifieke terrein bezoeken van één vogelaar bleef de teller voor 2004 op maximaal 2 tot 3 steken. In het Korenmolengat bij Zevenhuizen werden 2 mannetjes in de broedtijd waargenomen. Ook bij het Weegje in Waddinxveen werd een Woudaap gemeld. Alle waarnemingen hadden relatief lage broedcodes, maar dat kan voldoende zijn voor woudapen.

De **Kwak** broedde voor zover bekend met 7 paren 'in het wild' in district 9. In het wild moet hierbij nadrukkelijk met enig accent worden geschreven want het betrof allen broedgevallen die voortkwamen uit in gevangenschap gehouden vogels. In de directe omgeving van Avifauna in Alphen werden 7 paren vastgesteld. In het Euromastpark in Rotterdam kwamen 2 paren tot broeden die waarschijnlijk afkomstig zijn uit diergaarde Blijdorp

Na de jarenlange succesvolle beschermingsacties door Vogelbescherming Nederland in samenwerking met **Ooievaars**buitenstations broeden op tal van plaatsen weer ooievaars in ons deel van de provincie. De grootste dichtheid vinden we in de Alblasserwaard, de Vijfheerenlanden en de Krimpenerwaard. O.a. de directe omgeving van het voormalige ooievaarsdorp het Liesveld in Groot-Ammers en buitenstation het Doovegat bij Haastrecht. Ook rond het Kromme Aar gebied nabij Alphen werden verschillende paren gemeld. De in totaal 18 aangemelde paren zullen ongetwijfeld slechts een deel van de totale broedpopulatie in district 9 zijn. In een later stadium zullen de soorten van de ooievaarsgroepen aan de SOVON bestanden worden toegevoegd, echter op dit moment zijn deze nog niet beschikbaar. In 2004 werden geen **Lepelaars** binnen de grenzen van ons district gemeld. In 2003 was er nog een broedgeval in de Akerdijkse plassen. Enkele jaren terug werd de Lepelaar als broedvogel van de Geerpolderplas in Langeraar doorgegeven, echter uit deze uiterste noordhoek van ons district komen erg weinig meldingen. Wie o wie voelt zich geroepen hier iets aan te doen? Voorlopig gaan we dus uit van 0 lepelaars in 2004.

De **Zwarte Zwaan** is uitsluitend gemeld via het jaarverslag van de Vogelwerkgroep Delft. Zowel bij de Oostgaag als de jachthaven van Schipluiden werd een paar met uitgezwommen kuikens gemeld. De indruk bestaat dat er op meer plaatsen in Zuid-Holland noord gebroed wordt, maar dat niet iedereen even consequente ook de exoten meldt. Volgend jaar verwachten wij na deze verkapte oproep dus meer Zwarte Zwanen op de formulieren en zullen ook de overige LSB-exoten vaker worden gemeld? **Kolganzen** lijken met name in het zuidelijke deel van het district in hoog tempo als broedvogel te verschijnen. Zo werden in polder Achthoven en het Zouweboezemgebied bij Lexmond maar liefst 28 broedpa-

ren geteld. In totaal bleef de teller voor district 9 steken op 52 territoria. Ten noorden van de rivier de Hollandse IJssel werden geen Kolganzen doorgegeven. De grote populatie **Indische Ganzen** die al jaren tot broeden kom rond de stuw van Hagestein (16 paar in 2004) valt net buiten ons district. Wij moesten het dus stellen met slechts twee paren van deze soort in respectievelijk Vredenoord, Den Haag en de Akerdijkse plassen. Vanuit het Nieuwkoopse plassengebied waarin het verleden een kleine populatie in het oostelijke deel van de Meije graslanden verbleef zijn de afgelopen jaren al geen Indische Ganzen meer gemeld. De **Canadese gans**, wederom een exoot die zich de afgelopen jaren zo snel heeft ontwikkeld dat er in sommige gebieden bijna geen tellen meer aan is. In 2004 bereikte 220 territoria het bureau van uw de's! Als we daarbij bedenken dat hierin slechts enkele territoria vanuit Midden Delfland zijn betrokken terwijl alleen al tijdens een kartering door SOVON-medewerkers in 2002 in dit gebied 187 paar werden geteld. Komt een schatting die de 500 territoria voor Zuid-Holland-noord benadert waarschijnlijk heel dicht bij de werkelijkheid. Net als Kolganzen zijn broedende **Brandganzen** een fenomeen van de afgelopen jaren. Daar waar de Kolganzen met name vanuit het zuiden van het district lijken op te rukken komen de Brandganzen verspreid in het district tot broeden. In 2004 werden 27 paar gemeld. Kerngebied was het Reeuwijkse plassengebied met 11 territoria, maar ook in de Krimpenerwaard, Akerdijk, Nieuwkoop, de boezem van de Overwaard bij Kinderdijk en de Wilck bij Zoeterwoude werd deze soort territoriaal gemeld. Van de **Casarca** werden twee broedparen gemeld. Zowel bij eendekooi Bakkerswaal in Lekkerkerk als in Meijendel werd een territorium vastgesteld.

Jaarlijks worden wel enkele paren **Smienten** gemeld uit ons district. De veenweidengebieden, de Reeuwijkse plassen en Akerdijk zijn in de regel hof leverancier. De Smient blijkt steeds weer een bijzonder lastige soort voor het LSB. Lang niet altijd wordt een voldoende hoge broedcode gemeld om tot een territoria te kunnen besluiten. Als zeer zeldzame broedvogels (ZZ-soort) wordt dan ook steeds om extra informatie van de gemelde territoria gevraagd. Treft u deze soort dus tijdens het broedseizoen aan in uw telgebied dan is het zaak zoveel mogelijk detail informatie te verzamelen en de zaak goed te documenteren. Alleen m.b.v. deze gegevens kunnen we goede criteria opbouwen om meer zicht op broeden en of overzomereren te verkrijgen. **Krooneenden** worden jaarlijks gemeld vanuit het Reeuwijkse plassengebied en het Rotte merengebied. Vanuit het Reeuwijkse is de vaste telster vertrokken. Dit jaar werden aan losse waarnemingen 4 territoria gemeld uit het Reeuwijkse. Gezien de in eerdere jaren gemelde aantallen zal dit slechts een klein percentage zijn van de werkelijke aantallen. In het Rottemeren- Zevenhuizerplassegebied werden dit jaar 3 territoria gemeld. Ook hier is het aantal paar jarenlang flink hoger geweest, maar gezien de intensieve telspanningen van Vogelwacht Rotta lijkt hier toch echt sprake van een afname. Een bijzondere locatie voor

de Krooneend in ons district was het territorium dat werd gemeld vanuit reservaat Schaayk in Leerdam. **Rosse Stekelstaarten** hebben in district 9 in de regel hun bolwerk in het Vogelplas Starrevaartgebied. Op het moment van schrijven waren door omstandigheden de resultaten hier nog niet bekend. Elders uit het district kwamen meldingen van één paar bij de Akerdijkse plassen en van de Dobbeplass bij Delft.

District Zuid-Holland-noord blijkt een **Bruine Kiekendieven** district bij uitstek te zijn. 37 territoria bereikte onze burelen. Het Nieuwkoopse plassen gebied met 6 territoria had de grootste dichtheid. Als we constateren dat in grote open poldergebieden als de Krimpenerwaard 7 territoria worden vastgesteld, meestal broedend in rietputten kleiner dan een hectare, terwijl ook in de Vijfheerenlanden vergelijkbare dichtheden worden vastgesteld is er weinig fantasie nodig om het totaal aantal paar in district 9 boven de 60 paar te schatten.

De Zouweboezem bij Lexmond, Akerdijk, Delft en de Hoge boezem van de Overwaard bij Kinderdijk leverden allen 1 territoria **Porseleinhoen**. Jaarlijks worden wel enkele paren aangetroffen, maar het blijft alert zijn bij deze soort die zeer plots bij pionieromstandigheden kan anticiperen. Tevens vragen wij ons af of alle potentiële broedplaatsen wel in de late avond of zeer vroege ochtend worden bezocht. In het Rottemereengebied werd een roepende **Klein Waterhoen** waargenomen. De soort kon later in het seizoen niet meer worden terug gevonden waardoor de broedcode te laag bleef om tot een territorium te besluiten. In Lentevreugd bij Katwijk werden gedurende het gehele seizoen maximaal 2 roepende mannetjes **Kleinst Waterhoen** gehoord. Vele vogelaars zijn op de aankondigingen op tal van vogelsites afgekomen en hebben zo kennis gemaakt met de karakteristiek roep van deze soort.

Met 11 paar **Kluten** is district 9 geen topgebied voor deze soort, maar dat viel eigenlijk ook niet te verwachten. De zeven paar bij Akerdijk vormen hiervan de hoofdmoot. Verder één tot enkele paren bij Nootdorp en bij natuurontwikkelingwerken langs de zuidelijke Lekoever. De **Kleine Plevier** wordt toch nog redelijk vaak en met een grote spreiding gemeld binnen ons district. De 32 paren kwamen van 18 verschillende locaties. Naast het duingebied betrof het bouwterreinen (oa. aanleg HSL), natuurontwikkeling (ook een bouwterrein dus), Lekoevers en vernattingprojecten in natuurgebieden. Voor een broedgeval **Bontbekplevier** moet je aanzienlijk meer moeite doen in het Zuid-Hollandse. Twee paar bij Akerdijk op natuurbouw en een paartje bij 't Kraaienest in De Lier was alles wat op de LSB-formulieren verscheen in 2004. De klapper van het seizoen kwam uit Akerdijk. Een broedgeval **Bosruiter** werd keurig gedocumenteerd aangeleverd. Voor het eerst sedert 1936 kwam deze soort weer tot broeden in ons land. De laatste jaren was het Akerdijkse plassen gebied onder Delft de enige plek waar nog broedende **Kemphanen** in Zuid-Holland werden gevonden.

Ook dit jaar was de soort daar met 7 paar aanwezig. Via Vogelwerkgroep Koudekerk-Hazerswoude die al vele jaren SBB-reservaat De Wilck onder Zoeterwoude tellen kwam er dit jaar een locatie bij. Één paar aldaar.

Kerkuilen gegevens worden naast via de SOVON kanalen ook verzameld door de provinciale werkgroep Kerkuilen. Het merendeel van de territoria wordt alleen via deze laatste bron aangeleverd waardoor ze vertraagd in de SOVON bestanden worden opgenomen. Via de reguliere kanalen werden er 2 paar gemeld, maar het is een publiek geheim dat de Kerkuil inmiddels toch wel wat talrijker is in ons district. In district 9 zijn op een heel aantal plaatsen vogelwerkgroepen actief aan de gang gegaan met **Steenuil** telgebieden nadat de soort enkele jaren terug aan het LSB was toegevoegd. Op enkele locaties werd de soort al goed gevolgd. Veelal vanuit nestkasten projecten. In het Rottemereengebied, Midden Delfland en de Krimpenerwaard zijn grote telgebieden gelegen. Telgebieden worden nog gewenst in de Alblasserwaard en de Vijfheerenlanden alsmede aan de noordzijde van de provincie. Voor 2005 kwamen circa 50 paar op telformulieren terecht. Voor het eerst sedert meerdere jaren werden geen **Velduil** meer gemeld uit Akerdijk. Ook vanuit de Balije een natuur en recreatiegebied bij Zoetermeer werden in tegenstelling tot 2003 geen berichten ontvangen. Een éénmalige waarneming van een zich verdacht gedragende Velduil in een natuurontwikkelingsgebied bij Berkenwoude werd door een SOVON-medewerker gedaan tijdens inventarisaties voor het Zuid-Hollands Landschap. De waarneming was echter 'te licht' om tot een territorium te rekenen. Blijft voorlopig als enige staan een waarneming vanuit een BMP-plot in Meijndel. Momenteel wordt navraag gedaan naar de omstandigheden waaronder deze waarneming(en) zijn verricht.

Verrassende **Nachtzwaluwen** meldingen kwamen vanuit BMP-plots in Meijndel en Berkheide. Beide één territorium zonder nadere informatie. Uiteraard gaan we hier nog achteraan. Het zijn wel de delen van Zuid-Holland waar je de soort het eerste verwacht als hij ergens zou moeten komen. Fraaie waarnemingen en heel leuk dat Zuid-Holland nu ook een beetje gaat profiteren van de gunstige ontwikkeling die de soort in het oosten en zuiden door maakt. Kent u de Krimpenerwaard? Het enige dat daar boven het maaiveld uitsteekt zijn grassprietten, en het water staat maar net onder je schoenzolen. Zowaar geen **IJsvogel** biotoop met steilranden en hoogte verschillen en toch werden in dit poldergebied 9 territoria vastgesteld. Het staat symbool voor het topjaar dat de IJsvogel doormaakt in wat achteraf gezien terecht het jaar van de IJsvogel was. In district 9 werden maar liefst 30 territoria gemeld. Als we de verspreidingkaart van deze meldingen zien kan het haast niet anders zijn dat werd ook nog een groot aantal paren niet zijn ontdekt of gemeld. Onze schatting is dan ook meer dan 50 paar! Als iemand dit 5 tot 10 jaar geleden had voorspeld was hij opgesloten door of geroyeerd bij SOVON. Toch wagen wij het erop.

In het eerste nummer van de provinciale nieuwsbrief werd een oproep gedaan om door te geven of de **Kuifleeuwerik** nog ergens in ons district aanwezig was. Met name naar het voorkomen in het voormalige kerngebied Noordwijk en Katwijk werd gevraagd. Er kwam één reactie, kort en duidelijk ze zijn hier helemaal weg. Niet dat we onze informant niet vertrouwen, maar gewoon omdat we het haast niet kunnen geloven toch nogmaals de vraag zijn ze er echt niet meer? Het kan en mag toch niet zo zijn dat we weer een soort van een karakteristiek biotoop verliezen in ons deel van het land. Van de **Engelse Gele Kwikstaart** werden 4 territoria gemeld. Één paar uit Sancte Maria bij Noordwijk en 3 paar bij Lentevreugd in Katwijk. Voor ons een beetje het bewijs dat als er vogelaars in het Bollengebied komen er toch ook Engelse Gele aanwezig blijken te zijn. Ook voor de Engelse Gele Kwikstaart plaatste we een oproep in de vorige nieuwsbrief. Hierop kwamen helaas vrijwel geen reacties. Natuurlijk begrijpen wij dat de westrand van de Bollenstreek erg interessant is met een gebied als Berkheide. En natuurlijk weten we dat de Engelse Gele op geluid niet te onderscheiden is van de gewone Gele. Het vergt dan ook veel tijd om alle Gele Kwikstaarten in de kijker te krijgen om ze te checken op Engelse. Maar anderzijds blijft het nu een open vraag: waar zitten ze en hoeveel zijn het er. We zouden hem graag beantwoord zien. **Rouwkwikstaarten** zijn veelal een beetje toevalstreffers. In 2004 werd de soort gemeld van Lentevreugd Katwijk, Meijendel en gemengd koppel Witte/Rouw uit Akerdijk.

De soort van het jaar voor 2005 de **Tapuit** was in het voorgaande jaar nog maar mondjesmaat aanwezig in het district. Solleveld en Berkheide werden door de soort overgeslagen. Alleen het zuidelijk deel van de Amsterdamse waterleiding duinen en Meijendel leverde elk nog één territorium op. Gezien de status van de Tapuit (soort van het jaar) verwachten wij dat dit jaar het gehele Hollandse duingebied is uitgeplozen op de soort! We wachten met spanning op de resultaten en duimen dat het niet zo slecht is gesteld als de resultaten van 2004 doen vermoeden. De enige **Kramsvogel** van het district werd zoals de laatste jaren gebruikelijk gemeld vanuit Akerdijk. In de begin jaren negentig werd incidenteel nog broeden gemeld uit andere delen van het district (Leerdam, Schoonhoven, Vianen), maar dit is al vele jaren verledentijd. Werden in 2003 nog 2 tot 3 territoria **Graszanger** aan het papier toevertrouwd in 2004 bleef het bij één melding via de vrijwilligers nieuwsbrief van Natuurmonumenten Nieuwkoop. Deze melding kon later onvoldoende nader worden gedocumenteerd om ook daadwerkelijk tot een territorium te kunnen besluiten. Het kerngebied van de **Grote Karekiet** in ons district ligt al jarenlang rond de Reeuwijkse plassen. Echter ook hier is een onmiskenbare neergaande tendens zichtbaar. In 2004 werd voor het eerst de tien paar niet meer gehaald en bleef de teller staan op 8 territoria. De al maar voortdurende 'beschoeiingsdrift' in deze waterrijke gemeente in combinatie met een slechte waterkwaliteit en een onnatuurlijk waterpeil doen langzaam maar zeker de soort de das

om. Buiten het Reeuwijkse werden nog 2 territoria gemeld van de Vlaardingervlietlanden en 1 territorium bij de Dobbeplas in de omgeving van Delft. Voor 2005 lijkt er zoals het zich nu laat aanzien een sprankje hoop te gloren. Hoewel Reeuwijk wederom een kleiner aantal geeft (7) zijn er van meerdere verspreide locaties losse territoria gemeld. **Baardmannen** zijn alleen gemeld uit de omgeving van Kinderdijk, waar de Boezem van de Overwaard en de Nederwaard te samen goed waren voor 5 territoria, Akerdijk, met 1 paar en het Zouweboezemgebied met 3 paar. De enige **Buidelmees** dit jaar kwam vanuit het Akerdijkse plassengebied. Evenals in de rest van ons land vertoont deze soort na een snelle opmars aan het eind van de jaren tachtig en begin jaren negentig van de vorige eeuw nu weer een dalperiode.

Hoe bijzonder de **Huiskraai** ook mogen zijn, echt grip krijgen op de gegevens van deze soort blijkt toch moeizaam te verlopen. Het paar bij de bekende viskraam in Hoek van Holland heeft in 2004 voor zover bekend niet voor nageslacht gezorgd. In 2005 is door G. Ottens een paartje waargenomen met drie pas-uitgevlogen jongen. Het vermoeden is dat er een tweede paartje succesvol heeft gebroed gegeven het gedrag van dit tweede paar. Iets noordelijker is in het voorjaar een paar waargenomen bij Ockenburgh maar hiervan ontbreekt van later in het seizoen ook iedere informatie. Dit paar hield zich op de plek waar in 2003 is gebroed. De geclaimde vestiging in Vlaardingen van 2001 heeft ook al geruime tijd geen vervolg meer gekregen. In de binnenstad van Rotterdam is in 2004 ook met enige regelmaat een Huiskraai waargenomen.

Zoals al in de inleiding gesteld is hetgeen 2005 ons aan broedende zeldzame en schaarse soorten heeft gebracht nog grotendeels in nevelen gehuld. Volgend jaar zullen we u hier over rapporteren, maar wij kunnen u nu al verklappen dat er enkele zeer bijzondere broedvogels aan de toch al imposante totale lijst van Zuid-Holland-noord kunnen worden bijgeschreven. Wat denkt u van een soort wiens naam begint met 'bijen' en die hopen graaft! Of wat dacht u van **Raven** in Zuid-Holland. Wat? Ja Raven in onze residentie? Of ze ook echt gebroed hebben is nog even een twijfelgeval, maar in ieder geval het hele seizoen een paar aanwezig is zeker niet alledaags in Zuid-Holland.

Rudi Terlouw & Diny Buisman

Maandelijks wintervogeltellingen in Zuid-Holland: Kolganzen uitgelicht

Wintervogeltellingen

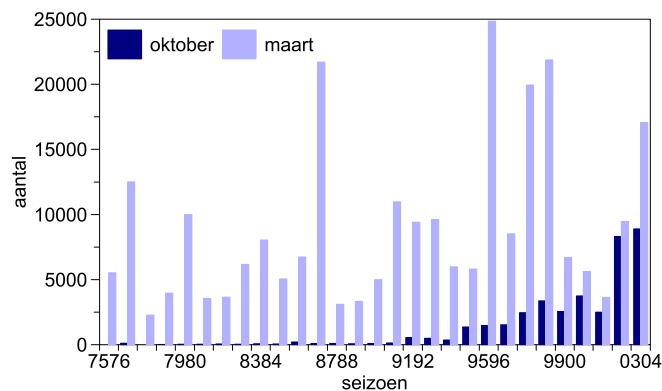
In Zuid-Holland liggen een groot aantal belangrijke watervogelgebieden. Veel van deze gebieden worden al vele jaren in het winterhalfjaar maandelijks geteld, veelal in het kader van het project Monitoring Wintervogels in Zuid-Holland van de Provincie Zuid-Holland waarvan de coördinatie door SOVON wordt uitgevoerd (zie ook de eerste Zuid-Hollandse provincienieuwsbrief voor verschillen en overeenkomsten tussen wintervogeltellingen en watervogeltellingen). De laatste jaren worden steeds meer telgebieden die gelegen zijn in belangrijke watervogelgebieden (de zogenaamde 'monitoringgebieden' en 'ganzen en zwanen-pleisterplaatsen') ook in september en april bezocht zoals elders in het land in vergelijkbare gebieden ook het geval is. De meeste grotere waters in de provincie worden jaarrond geteld (o.a. Merwede, Oude en Nieuwe Maas, Lek, Volkerak en Haringvliet).

Kolganzen in Zuid-Holland

Hieronder wordt aandacht besteed aan de Kolgans. Deze gans is 's winters de één van de talrijkste watervogels in de provincie, alleen de Smient en Brandgans zijn midden in de winter algemener. Zo werden er in januari 2003 190.000 Smienten, 77.000 Brandgans en 53.000 Kolganzen gezien in Zuid-Holland. Om het voorkomen van de Kolgans in de loop van het jaar te beschrijven zijn de aantallen gebruikt uit vijf recente seizoenen (1999/2000 - 2003/04, september tot en met april; tellingen uit het seizoen 2004/05 zijn nog niet beschikbaar). Voor het beschrijven van de lange termijn-ontwikkeling zijn tellingen uit de seizoenen 1975/76 - 2003/04 gebruikt. Indien een telgebied een maand niet geteld is zijn de aantallen bijgeschat (zie verder van Roomen et al. 2004. Watervogels in Nederland 2002/2003. SOVON-Monitoring-rapport 2004/02).

Steeds vroeger en maximum in december of januari

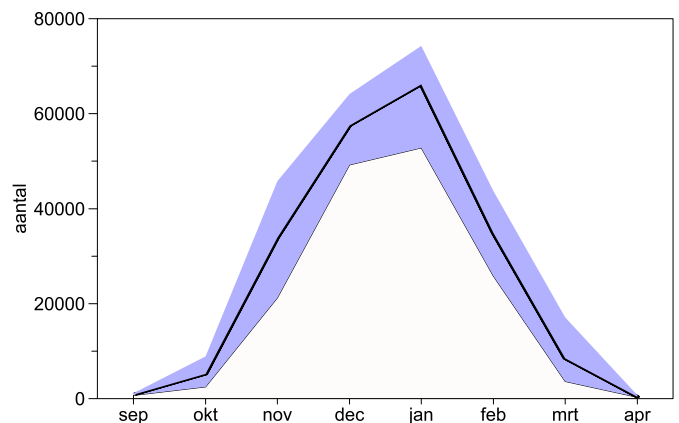
Kolganzen foerageren in Zuid-Holland zowel op akkers (Goerree-Overflakke, Voorne-Putten, Hoekse Waard, Bies-

Figuur 1. Aantal Kolganzen in Zuid-Holland in oktober en maart (1975/76 - 2003/04).

bosch) als op gras (o.a. Ablasserwaard, Krimpenerwaard, Midden-Delfland).

Tijdens de telling halverwege oktober zijn de eerste Kolganzen reeds gearriveerd in de provincie. Opvallend is de steeds vroegere aankomst in de provincie. Tot het seizoen 1993/94 werden er in oktober maximaal 500 Kolganzen geteld (1991/92), in 1994/95-1996/97 waren het er 1400-1500 en in 2002/03-2003/03 al 8300-8900 (figuur 1). Dit patroon kan niet worden verklaard door de het aantal overzomerende vogels want de zomerpopulatie neemt maar langzaam toe. Bovendien verblijven de vogels in oktober op de bekende winterpleisterplaatsen. Ik ben erg benieuwd of die trend, die ook elders in het land is opgemerkt, zich doorzet. De aantallen aan het eind van het seizoen (maart) vertonen geen duidelijk toe- of afname maar fluctueren waarbij winterweer in februari en de eerste helft van maart ervoor zorgt dat er in maart nog veel Kolganzen gezien worden (o.a. 1987, 1991 en 1996, figuur 1). De koude-inval in de eerste dagen van maart 2005 zorgde er zelfs voor dat Kolganzen die al waren weggetrokken weer terugkeerden naar Zuid-Holland. Midden in de winter is het aantal 'Kollen' het hoogst (figuur 2). In de vijf meest recente seizoenen varieerde het seizoensmaximum tussen de 60.000 en 74.000. De maxima werden bereikt in december (2003/04) of januari (overige seizoenen).

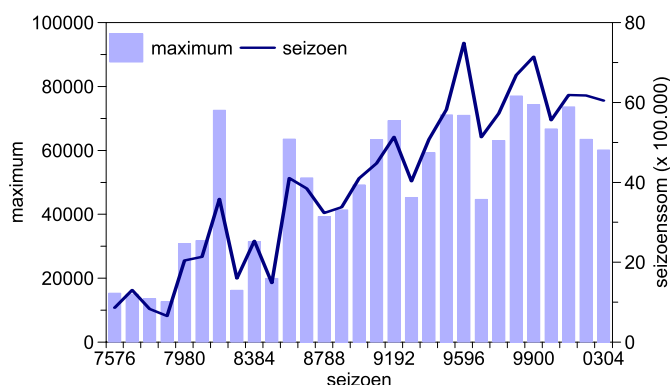
Figuur 2. Seizoenspatroon van de Kolgans in Zuid-Holland. Weergegeven zijn de minimale, gemiddelde (lijn) en maximale aantallen per maand in 1999/2000 - 2003/04.

Na toename nu stabilisatie

Het aantal overwinterende Kolganzen is de afgelopen decennia, en dan vooral in de jaren tachtig en de eerste helft van de jaren negentig, sterk toegenomen (figuur 3). Sindsdien zijn de aantallen gestabiliseerd waarbij de seizoensmaxima zelfs enigszins lijken af te nemen.

Een opvallend seizoen was 1981/82 toen er in januari ruim 72.000 Kolganzen aanwezig waren, ruim twee maal het maximum uit de twee voorgaande winters. Wellicht waren

Figuur 3. Aantalsontwikkeling (het totaal aantal vogeldagen in september-april oftewel de seizoensom, lijn) en seizoensmaxima (balkjes) van de Kolganzen in Zuid-Holland in 1975/76 - 2003/04.

er vogels uitgeweken uit noordelijker gebieden nadat door het winterweer voedsel minder eenvoudig bereikbaar was en slaapplaatsen waren dichtgevroren. Zeer veel vogels verbleven in januari 1982 in de Sliedrechtse Biesbosch (19.000) en de Alblasserwaard (Polder Langerak 15.000, Bleskensgraaf - Brandwijk 11.000).

De Alblasserwaard is op dit moment het belangrijkste Kolganzen-gebied in de provincie. Landelijk gezien zijn er slechts 8 gebieden met gemiddeld meer 'Kollen'. Telgebieden in de Alblasserwaard waar de afgelopen vijf seizoenen veel Kolganzen verbleven zijn: Bleskensgraaf - Brandwijk (max. 17.010), Polder Streefkerk (12.060), Polder Streefkerk (12.000), Polder Langenbroek (9000), Polder Molenaarsgraaf / Polder Het Broek (7452) en Giessenburg - Goudriaan (7345).

Er zijn vijf telgebieden elders in de provincie met een maximum boven de 6000 in de laatste vijf seizoenen: Klaas Engelbrechts Polder, Schipluiden (8000), Polder Hoek west, Lekkerkerk (7749), Aart Eloyenbosch, Sliedrechtse Biesbosch (7500), Commandeurspolder, Maasland (7350) en Lagewardse Polder, Koudekerk aan de Rijn (6050).

Tellers gezocht!

Maandelijks worden in Zuid-Holland meer dan 400 telgebieden geteld. Er zijn een aantal gebieden verspreid over de gehele provincie die we ook graag geteld zouden zien en waarvoor we tellers zoeken. Al deze gebieden zijn gelegen in een 'monitoringgebied' of een 'ganzen en zwanen-pleisterplaats'. Dit type gebieden zouden we graag één maal per maand geteld hebben van september tot en met april.

- Oude Maas (Papendrecht - Zwijndrecht)
- Reeuwijkse Plassen e.o. (o.a. Ravensberg, Gravenbroek, Vrijhoef west, Vrijhoef oost, Nieuwenbroek & Kalverbroek).- Driebruggen (o.a. Barwoutswaarder west)
- Rijnstreek zuid (o.a. Klein Cronestein, Oostvlietpolder, Groote Westeindse Polder oost, Zwet- en Groote Blankaartpolder & Polder Groenendijk)
- Leidschendam (o.a. Nootdorpse Plassen, Lange Land en Drooggemaakte Polder, Dobbeplass, Starrenburger Polder, Tedinger Broekpolder, Roeleven, Nieuwe Driemanspolder west, Nieuwe Driemanspolder oost, Starrevaartpolder, Damhouder Polder, Drooggemaakte Grote Polder, Mee-slouwerpolder, Buytenpark, Zoetermeerse Meerpolder west, Zoetermeerse Meerpolder oost & Drooggemaakte Geer- en Kleine Blankaartpolder).
- Oude Leede en Midden Delfland (Dijkpolder oost, Delftsche Schie, Zweth e.o., Eendenkooien Pijnacker/Delfgauw & Polder Oudeland en Zuidpolder)
- Alblasserwaard (Eendenkooi Oud Alblas, Eendenkooi Streefkerk, Eendenkooi Polder Brandwijk, Polder Langerak, Giessenburg - Goudriaan, Polder Binnentendwegs, Polder Hardinxveld, Ameide - Noordeloos, Plas Blommendaal, Noordeloos - Gorinchem)
- Hoekse Waard (Polder Klein Zuid-Beijerland, Polder Klein-Cromstrijen, Polder Nieuw-Cromstrijen, Polder Groot-Cromstrijen-oost, Numanspolder-oost, Polder Oud-Heinenoord, Polder Moerkerken, Polder bij Kuipersveer, Oost-Zomerlandse Polder, Polder Nieuw-Bonaventura NW, Polder Nieuw-Bonaventura NO, Polder Trekdam, Polder Nieuw-Bonaventura ZO, Polder Nieuw-Bonaventura ZW, Polder Oud-Bonaventura & Mookhoekpolder)
- Putten (Polder Velgerdijk, Polder Oudendoorn zuid, Polder Nieuw-Rockanje, Polder Nieuwe Gote Zuid, Geervliet Hoenderhoek, Polder Oudendoorn noord, Polder Beningerwaard & Vierambachtenboezem)
- Goeree (Polder Kraaijenisse, Halspolder, Kroningspolder en Bospolder)

Lijkt het je leuk te gaan tellen of heb je vragen over het project of één van de telgebieden neem dan contact op met Arjan Boele op het SOVON-kantoor (Arjan.Boele@sovon.nl).

Tot slot wil ik alle tellers bedanken die iedere maand weer vol enthousiasme het veld in gaan.

Arjan Boele

Grauwe Ganzen met groene halsbanden in de Biesbosch

In 2004 en 2005 zijn er Grauwe Ganzen met halsbanden geringd in de Biesbosch. Op 9 juni 2004 en 16 juni 2005 slaagden medewerkers van de Staatsbosbeheer en SOVON erin om 34 resp. 50 van de aanwezige niet-vliegende vogels te vangen. Het gaat hier om plaatselijke broedvogels en hun jongen.

Van de vogels in 2004 waren er 10 jongen die nog te klein waren om met een halsband te kunnen worden uitgerust (één was zelfs te klein voor kleurringen om de poot). Bij de ove-

rige 24 vogels ging het om 6 volwassen en 18 jonge vogels. In 2005 waren 9 jongen te klein voor een halsband en deze kregen alleen een metalen ring van het Vogeltrekstation om. Van de overige 41 waren er 13 volwassen en 27 jong en 1 volwassen exemplaar dat al in 2004 was geringd. De codes die gebruikt zijn beginnen deels met een V (gevolgd door 2 letters die er dwars op staan, VUA-VZZ, zie foto) en deels met een R (gevolgd door 2 cijfers die er dwars op staan, R00-R40).

Grauwe Gans met halsband VUT. Bij een deel van de vogels staat er i.p.v. een V een R op de band (met cijfers er dwars op). (foto Harvey van Diek)

Gehoopt wordt dat er in de loop van de komende jaren veel waarnemingen worden verzameld van de nu geringde vogels. Des te meer ze worden afgelezen, des te meer komen we te weten over het doen en laten van de plaatselijke broedvogels.

Waarnemingen kunnen worden gestuurd naar:
 Berend Voslamber
 SOVON Vogelonderzoek Nederland
 Rijksstraatweg 178
 6573 DG Beek-Ubbergen
 E-mail: greylag@sovon.nl

'Ganzen op de kaart: monitoring opvangbeleid wintergasten'

SOVON Vogelonderzoek Nederland werkt mee aan de monitoring van het nieuwe ganzenopvangbeleid dat de komende winter van start gaat. Met dit nieuwe beleid komt er een einde aan de oude regeling waarbij landgebruikers een vergoeding konden krijgen voor de schade aan hun gewassen ten gevolge van vraat door ganzen. Binnen de nieuwe regeling worden zogenaamde opvanggebieden aangewezen waar de ganzen ongestoord kunnen foerageren. Deelnemende boeren kunnen een pakket afsluiten waarbinnen ze een standaardvergoeding per hectare ontvangen. In ruil voor deze vergoeding moeten ze er zorg voor dragen dat er voldoende te eten is voor de ganzen, en dat deze niet verjaagd worden. Vraatschade binnen het opvanggebied wordt vergoed. Buiten opvanggebieden zullen de ganzen verjaagd, en in sommige gevallen ook bejaagd worden.

SOVON gaat bekijken in hoeverre dit nieuwe beleid werkt: wat gebeurt er met de aantallen ganzen in ons land en waar gaan deze straks foerageren? Zijn er voldoende opvanggebieden aangewezen om alle ganzen op te vangen, en liggen ze op de juiste plaatsen? Belangrijk onderzoek waarvoor we onze waarnemers vragen hun medewerking te verlenen.

In totaal wordt in Nederland 90.000 ha aangewezen als opvanggebied. Op dit moment is in totaal bijna 73.000 ha vastgelegd; in een aantal provincies wordt nog de laatste hand gelegd aan de invulling van de laatste hectares. De provincie Fryslân is koploper met 29.394 ha. Op de valreep is besloten dat hier nog eens 10.000 hectare bij gaat komen, maar onduidelijk is nog of dit komende winter al een rol gaat spelen. In totaal ligt hoe dan ook een groot deel van alle opvanggebieden in Fryslân. Daarnaast nemen de provincies Gelderland, Zeeland en Zuid-Holland een flink deel voor hun rekening. In andere provincies ligt minder opvanggebied (Tabel 1).

Hoe effectief dit nieuwe beleid is zal met behulp van monitoring worden onderzocht. Gedurende vier jaar worden daarom allerlei aspecten van het opvangbeleid gevolgd. SOVON speelt binnen dit onderzoek een belangrijke rol. Uiteindelijk zal o.a. antwoord te geven zijn op de vraag of 90.000 ha voldoende is om de overwinterende ganzen op te vangen of niet. Verder is het van belang te weten of de aantallen in Nederland overwinterende ganzen en Smienten niet negatief worden beïnvloed door dit nieuwe beleid, en of het inderdaad mogelijk is de vogels binnen de daarvoor aangewezen opvanggebieden te concentreren. De ganzen- en zwanentellingen zijn bij uitstek geschikt om op al deze vragen een antwoord te geven. Zo weten we straks per maand precies hoeveel ganzen er binnen en buiten de opvanggebieden verblijven, en of deze verdeling anders is dan vóór de inwerkingtreding van de nieuwe regeling, en of ze gaandeweg verschuift.

Om de ruimtelijke verspreiding van de ganzen heel precies in kaart te kunnen brengen, en om exact te weten welk deel van de ganzen binnen en welk deel buiten het opvanggebied zit willen we alle watervogeltellers die in of rond een opvanggebied tellen vragen groepen ganzen in te tekenen op kaartjes. De kaartjes en een handleiding worden binnenkort naar de tellers verzonden. In de provincies Noord-Brabant, Gelderland, Overijssel en Drenthe wordt al ingetekend op lokaal initiatief. In Limburg en Fryslân zijn een aantal jaren geleden ook al ganzen ingetekend. Een aanzienlijk deel van de tellers is dus al met de praktijk van het intekenen bekend.

We hopen dat jullie via de tellingen een bijdrage aan dit onderzoek willen leveren. We zijn ons ervan bewust dat sommige van jullie kritisch ten opzichte van het nieuwe beleidsvoornemen staan. Nu ligt er echter een kans op grond van harde en objectieve gegevens te laten zien of het beleid wel of niet tot het gewenste resultaat leidt. Als onafhankelijke gegevensverzamelaar hecht SOVON er belang aan te participeren in onderzoek dat het beleid van de overheid kan toetsen en helpen te verbeteren.

Henk van der Jeugd

Tabel 1. Voorlopig overzicht aan te wijzen (quotum) en daadwerkelijk aangewezen hectares ganzen opvanggebied per provincie.

Provincie	Quotum ¹	Aangewezen SAN	Extra hectares ²	Totaal aangewezen
Fryslân	29.878	29.394		29.394
Groningen	5.153	5.167		5.167
Drenthe	625	632	1.134	1.766
Overijssel	3.011	3.011		3.011
Gelderland	9.171	8.726	2.601	11.327
Flevoland	2.271	1.596		1.596
Noord-Holland	5.552	5.785		5.785
Zuid-Holland	10.571	6.839		6.839
Utrecht	1.611	1.200		1.200
Zeeland	8.168	8.168	7.560	15.728
Noord-Brabant	3.384	1.707		1.707
Limburg	603	609		609
Totaal	79.998	72.834	11.295	84.129

¹ exclusief de extra 10.000 hectare in Fryslân

² extra hectares in Drenthe, Gelderland en Zeeland zijn delen van het totale aangewezen gebied die ongeschikt zijn als foerageergebied voor ganzen of akkerland. In hoeverre hier in andere provincies rekening mee is gehouden is op dit moment nog onduidelijk.

BMP online

Tellingen van het Broedvogel Monitoring Project (BMP) kunnen nu ook via internet ingestuurd worden. BMP-tellers die afgelopen voorjaar een BMP-telformulier hebben ontvangen kunnen hun gegevens online invoeren. U kunt dit doen door naar www.sovon.nl te gaan en op de openingspagina "BMP-inventarisaties" (links onder) aan te klikken. Door uw waarnemerscode (voorgedrukt op uw BMP-telformulier) en uw wachtwoord in te vullen en vervolgens login aan te klikken komt u op de pagina "Welkom bij de online invoer van SOVON". Na aanklikken van "BMP" en vervolgens "Tellingen" krijgt u de onder uw naam geregistreerde proefvlak(ken) in beeld en kunt u aan de slag. Bij verzending wordt u om bevestiging van het ingevulde gevraagd.

Uiteraard hopen we op een goede respons want het bespaart u en ons invulwerk en fouten. BMP online biedt tevens de mogelijkheid gegevens van uw telgebied uit eerdere jaren te vergelijken of in een grafiek uit te zetten.

Nieuwe BMP-tellers kunnen in het eerste jaar niet online invoeren. Zij sturen alles op papier in. In het eerste jaar worden immers ook de interpretatie en andere zaken door de coördinator doorgenomen. Ook gegevens van nieuwe proefvlakken, door ervaren BMP geïnventariseerd, kunnen uitsluitend op papier worden ingeleverd.

Uiteraard blijft het mogelijk gegevens ingevuld op het telformulier naar SOVON te sturen.

Veel plezier met BMP online.

Arend van Dijk

Nieuwe BMP-proefvlakken gewenst

Met deelname aan het Broedvogel Monitoring Project (BMP) mogen we ons gelukkig prijzen. Vrijwel overal in het land zijn tellers soms al vele jaren actief in hun BMP-proefvlak. Na vele jaren met een groeiend aantal proefvlakken zitten we nu in een fase waarbij het aantal stabiel blijft, op een hoog niveau weliswaar! Toch zijn er nog regio's waar de kaart hiaten laat zien en ook daaruit willen we graag BMP-tellingen hebben. Het gaat hierbij onder andere om Vogelrichtlijngebieden, niet bepaald de minst aantrekkelijke vogelgebieden in ons land. De afgelopen jaren zijn heel wat van die wensen vervuld, maar soms zijn er door uitval elders weer andere gebieden bijgekomen. Wilt u van start gaan met het BMP kies dan bij voorkeur een gebied uit ons wensenlijstje (zie beneden). Ook nieuwe proefvlakken elders ontvangen we graag.

Nieuwe tellers worden aangeraden van start te gaan met BMP Alle soorten, terwijl voor de ervaren tellers de keuze ook kan vallen op BMP Bijzondere soorten. Arend van Dijk, de BMP-coördinator zal u graag informeren over de aanpak van de inventarisatie en keuze van uw gebied. Instructies en een handleiding liggen voor u klaar. Voor informatie kunt u ook terecht op www.sovon.nl. Wat let u nog om van start te gaan met het BMP?

Arend van Dijk

Wensenlijstje proefvlakken Zuid-Holland:

- 1 moeras Haringvliet
- 2 in stad of dorp

Oproep: Blauwe Kieken met Kleurringen

Begin jaren negentig broedden er ruim 100 paar Blauwe Kiekendieven in het Waddengebied, momenteel slechts 50. Opmerkelijk genoeg lopen de trends op de verschillende eilanden uiteen. Van Schiermonnikoog wordt afname gemeld bij toename van de Bruine Kiek; de laatste jaren lijkt het aantal te stabiliseren op 6-10 paren. Op Ameland (ooit 25 paren!) valt de enorme afname samen met die van andere muizeneters, Velduil en Torenvalk. Ook hier is de stand een aantal jaren stabiel rond 5 paren. Terschelling laat een voortdurende afname zien (max. 49 paren in 1994; nu 15-20). Op Vlieland broedt de soort inmiddels niet meer jaarlijks. En op Texel, waar de soort zich pas in 1978 vestigde, is na een lichte afname het aantal sinds 2000 opvallend stabiel (21 territoria). Daar lijkt de situatie dus het meest gunstig.

In 2004 is op Texel, Terschelling en Ameland door SOVON in opdracht van o.a. Vogelbescherming Nederland onderzoek gestart om uit te vinden wat de bottlenecks zijn in het bestaan van de Blauwe Kiek op de Waddeneilanden. Gekeken is naar reproductiesucces en voedselkeuze. Naast een verminderde reproductie, mogelijk als gevolg van veranderingen in prooidieraantallen (als Konijn en Fazant), lijkt er meer aan de hand. Zo wijzen ringterugmeldingen in de broedtijd naar verschillen in plaatstrouw tussen de eilanden. Als nestjonge geringde vogels op Terschelling werden in geringe mate van het eiland zelf teruggemeld, terwijl op Texel en Ameland bijna alleen lokale vogels werden teruggevonden.

Om hier meer over te weten te komen is het onderzoek dit jaar uitgebreid met een meerjarig project, waarbij de nestjongen (c. 80 dit jaar) op alle eilanden worden gekleurringd. Wij vragen u hierop te letten. De vogels dragen rechts een ring van het Vogeltrekstation en links de kleurring. Op de kleurring staat een code bestaande uit een letter en een cijfer, van elkaar gescheiden door een korte verticale streep (bar). Meestal komen we Blauwe Kiekendieven jagend tegen, dus zal het moeilijk zijn de ringen af te lezen. Maar bij het jagen worden de poten vaak gestrekt. Om dan in elk geval de herkomst te kunnen bepalen, hebben we per eiland een andere kleur gebruikt: Texel wit, Vlieland groen (niet gebruikt in 2005), Terschelling geel, Ameland zwart en Schiermonnikoog rood. Daardoor zijn ook niet (compleet) afgelezen ringen toch waardevol.

Waarnemingen, bestaande uit gegevens als: datum, plaats (liefst met coördinaten), leeftijd, geslacht, activiteit, etc. kunt u sturen naar:

(e-mail) Lieuwe.Dijksen@sovon.nl, of (post) Lieuwe Dijksen
- Fonteinsweg 9 - 1797 RK - Den Hoorn Texel.

U wordt dan uiteraard door ons geïnformeerd over de herkomst van het dier.

Bij voorbaat dank,

Lieuwe Dijksen, Peter de Boer & Olaf Klaassen

Adressen

Ledenraadsleden SOVON

A. van der Heiden
Dorpstraat 7, 3209 AD Hekelingen

G.Ouweneel
Lijster 17, 3299 BT Maasdam

H.F. Leuvenink
Min.BGerbranddystraat 18
2631 AP Nootdorp

M. Wesselink
Magd. Moonstraat35
2313 ZC Leiden

P. Milders
L.de Colingyalaan 115
3062 HD Rotterdam

P. Elfferich
Aagje Dekenstraat 23
2642 BG Pynacker

Districtscoördinatoren SOVON

• **Broedvogeltellingen (LSB)**
District Zuid-Holland-zuid (D19)
Ton Elzerman & A. den Boer
p/a Benedenryweg 325
2983 GE Ridderkerk
tel: 0180-417154
buteo@planet.nl

District Zuid-Holland-noord (D9)
Rudi Terlouw & Diny Buisman
Boezemsingel 58
2831 XS Gouderak
tel: 0182-374346
r.j.s.terlouw@hetnet.nl

• **Wintervogeltellingen**
alle tellingen: Arjan Boele
p/a SOVON
Arjan.Boele@sovon.nl

• **BSP**
District Zuid-Holland-zuid (D19)
S. Elzerman
p/a Sovon

District Zuid-Holland-noord (D9)
B. Gaxiola
p/a Sovon

Coördinatoren overig:

• **STONE** (Steenuilen)
Michel Kuijpers
Zwanebloem 14,
2635 KK Den Hoorn (ZH),
tel: 015-2565302
michel.kuijpers@wanadoo.nl

• **Kerkuilenwerkgroep**
M. Kuijpers, zie hierboven

Districtcoördinator Zuid-Holland-Zuid (D19) gezocht

Het Landelijk Soortonderzoek Broedvogels (LSB; Kolonievogels en zeldzame broedvogels) leunt zwaar op de inzet van de vrijwillige districtscoördinatoren. De DC's, zoals deze supervrijwilligers in jargon heten, zijn de regionale handen en voeten van het SOVON-kantoor. Bezig met het benaderen van tellers, het coördineren, verzamelen en controleren van de gegevens, het schrijven van een nieuwsbrief of het geven van een presentatie bij een Vogelwerkgroep, vormen ze een spin in het web.

Wie interesse heeft kan contact opnemen met Joost van Bruggen:
joost.vanbruggen@sovon.nl
024-6848141

Oproepen

- Wintervogeltellers gezocht, zie pag. 7
- Geef Grauwe Ganzenhalsbanden door, zie pag.8
- Nieuwe BMP-tellers gezocht, pag 10
- Blauwe Kiekenwaarnemingen, pag 11

Agenda

- 15 oktober 2005, monitoringgebieden, ganzen en zwanentelling
- 12 november 2005, monitoringgebieden, ganzen en zwanentelling
- 19 november integrale telling Waddengebied
- **26 november, Landelijke Dag in Nijmegen**
- 17 december 2005, monitoringgebieden, ganzen en zwanentelling
- 15december-1 januari PTT-telling
- 14 januari 2006 Midwintertelling, monitoringgebieden, ganzen en zwanentelling
- 21 januari integrale telling Waddengebied
- 18 februari 2006, monitoringgebieden, ganzen en zwanentelling
- 18 maart 2006, monitoringgebieden, ganzen en zwanentelling
- 15 april 2006, monitoringgebieden, telling Brandgans en in de wadden Rotgans

SOVON Vogelonderzoek Nederland
Rijksstraatweg 178
6573 DG Beek-Ubbergen
(024) 6848111
(024) 6848122 Fax
E-mail: info@SOVON.nl
Site: www.sovon.nl